

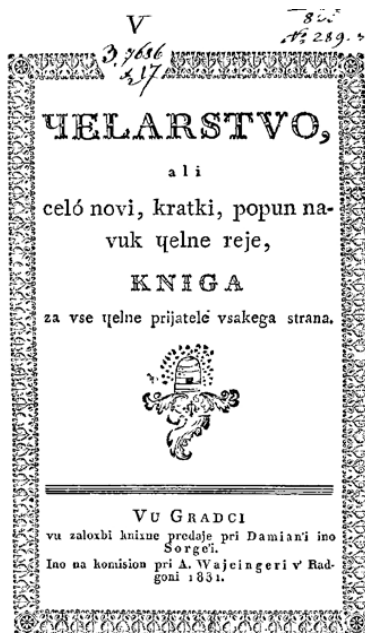
Ob 150. obletnici smrti Petra Dajnka

dr. Simon Atelšek, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Lani smo poleg 250. obletnice smrti Antona Janše na področju čebelarstva slovtva obeleževali še eno pomembno obletnico, in sicer 150. obletnico smrti duhovnika, jezikoslovca in čebelarja Petra Dajnka, ki je umrl leta 1873.

Rodil se je leta 1787 v Črešnjevcih pri Gornji Radgoni, gimnazijo zaključil v Mariboru in bogoslovje v Gradcu. Po duhovniškem posvečenju je kot kaplan služboval v Gornji Radgoni in kasneje kot župnik v Veliki Nedelji, kjer je tudi umrl in je pokopan. Znan je zlasti po tem, da je zasnoval črkopis dajnkico, v kateri so se glasovi č, ž in š zapisovali z znaki 4, x in 8, in da je svoja verska in poučna dela pisal v vzhodnoštajerski pokrajinski različici slovenskega knjižnega jezika in se tako poskušal približati bralcu.

Za čebelarje je zanimivo zlasti njegovo delo z naslovom *Čelarstvo*, ki je izšlo leta 1831 in velja za najstarejši čebelarški priročnik, ki je bil izvirno napisan v slovenščini. Pri Glavarju in Goličniku pred njim je namreč šlo za prevoda Janševih del. Dajnkovo delo je zasnovano v obliki 500 vprašanj in odgovorov, ki so razdeljeni v šest poglavij. Dajnko v predgovoru pravi, da bi čebelarstvo lahko bilo pomembna kmetijska dejavnost, a da je zapostavljeno in da ni čebelarstva literature, ki bi bila dostopna in razumljiva preprostemu človeku. Morda lahko prav v luči približevanja preprostemu bralstvu razumemo tudi pogosto navajanje sinonimov v obravnavanem delu. Ob prvi navedbi določenega čebelarstva izraza je namreč pogosto nanizal še več sinonimov, ki jih je verjetno poznal iz žive govorice v okolici. Sklepamo, da je Dajnko tudi na ta način skušal pomagati tistim bralcem, ki morda ne bi poznali strokovnega izraza, ki ga je uporabljal v nadaljevanju knjige. Tako npr. za *matico* navaja sinonime

Naslovna stran Dajnkovega *Čelarstva* 1831. Vir: dLib.

cara, carica, krala, kraljica, vojvoda in vojvodica, za trota sinonime čelak, čelni možak, ležak in trubec in za sat navaja sinonime satovnica, pogača, troščenica, vošččenica in okrožnica.

Dajnkovo *Čelarstvo* pa je zanimivo tudi z vidika sodobne čebelarstva terminologije, saj lahko prav v tem delu najdemo verjetno najstarejše zapise posameznih terminov, ki jih poznamo še danes. Domnevamo, da je bil Dajnko prvi, ki je zapisal termine, kot so npr. *cvetni prah, zadelavina, brezmatičnost, matičnica in točilo*. Pri *točilu* je seveda treba poudariti, da ga je zapisal v drugačnem pomenu, kot ga poznamo danes. V Dajnkovem času še niso čebelarili s premičnim satjem, tako da je izraz *točilo* označeval stiskalnice

podoben pripomoček za stiskanje medu iz satja ali za pridobivanje voska s stiskanjem segretyh voščin. Dajnkov čebelarški priročnik, ki je dragocen vir za raziskovanje vzhodnoštajerskega čebelarstva izraza iz prve polovice 19. stoletja, je torej posredno vplival tudi na razvoj sodobne slovenske čebelarstva terminologije. Vsekakor je prav, da se tudi v čebelarstvih vrstah ohranja spomin na tega velikega štajerskega rojaka.

Viri:

- Novak, A. (1998): Čebelar Peter Dajnko. Dajnkov zbornik, str. 373–377.
- Novak, F. (1998): *Dajnkovo čebelarstvo izrazje*. Dajnkov zbornik, str. 199–207.
- Poklukar, J. (2001): *Dajnkovo Čelarstvo 170 let po svojem izidu*. Čelarstvo, ali Celó novi, kratki, popun navuk čelne reje, str. 6–13.
- Porenta, T. (2018): *Veliki ljudje slovenskega čebelarstva*.
- Rajh, B. (1998): *Peter Dajnko kot predstavnik vzhodnoštajerskega razsvetljenstva*. Dajnkov zbornik, str. 11–26.

Pesmarica Glasbene čebelice

Čebelarstva zveza Slovenije bo 3. februarja 2024 izdala pesmarico *Glasbene čebelice* avtorja profesorja Tomaža Habeta. Pesmarica *Glasbene čebelice* je po nam znanih podatkih prva tovrstna v svetu in darilo ČZS ter prof. Habeta ob kulturnem prazniku. Čebelarstva društva bodo brezplačen izvod pesmarice prejela na občnem zboru 9. marca 2024. **Predstavitev pesmarice bo 3. februarja 2024 ob 16. uri v Hiši kranjske čebele, kjer bo tudi pogovor s profesorjem Habetom.** Pesmarica v »trdi« vezavi bo na voljo za prodajo od 3. februarja 2024 na sedežu ČZS po ceni 30,00 EUR. Za člane ČZS je cena 20,00 EUR. V primeru pošiljanja po pošti se zaračuna poštnina. Naročila sprejemamo na: ines.zunic@czs.si ali 01 729 61 00.

